

2021 ALMANYA FEDERAL MECLİS SEÇİMLERİ VE ŞANSÖLYE ADAYLARI

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

EYLÜL 2021 · SAYI 352

2021 ALMANYA FEDERAL MECLİS SEÇİMLERİ VE ŞANSÖLYE ADAYLARI

M. ERKUT AYVAZ

COPYRIGHT © 2021

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

Uygulama: Erkan Söğüt

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstraße 1, 10117 Berlin GERMANY

berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 27, 1000 Brussels BELGIUM

Tel: +322 652 0486

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
PARTİLERİN ŞANSÖLYE ADAYLARI	8
CDU/CSU'nun Şansölye Adayı	9
SPD'nin Şansölye Adayı	10
Yeşiller'in Şansölye Adayı	12
26 EYLÜL'ÜN ÖNEMİ VE SEÇİM SÜRECİNDE ÖNE ÇIKAN HUSUSLAR	14
PARTİLERİN TÜRKİYE POLİTİKALARI	17
SONUÇ	18

YAZAR HAKKINDA

M. Erkut Ayvaz

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011’de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arasında eğitim aldı. ABD dönüşü 2014’te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü’nde master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz Otto-Friedrich-Universität Bamberg’te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

ÖZET

Bu analizde 26 Eylül 2021 Almanya Federal Meclis seçimlerinde öne çıkan üç siyasi partinin şansölye adayları ve muhtemel politika tercihleri ele alınmaktadır.

Bu analizde 26 Eylül 2021 Almanya Federal Meclis seçimlerinde öne çıkan üç siyasi partinin şansölye (başbakan) adayları ve muhtemel politika tercihleri ele alınmaktadır. Bu çerçevede CDU/CSU'nun Armin Laschet, SPD'nin Olaf Scholz ve son olarak Yeşiller'in Annalena Baerbock olarak belirledikleri şansölye adaylarının son aylardaki söylem ve politika tercihleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca seçimlerin Almanya siyaseti açısından önemi özellikle bazı spesifik hususlar etrafında analiz edilmektedir.

GİRİŞ

26 Eylül 2021'de Almanya'da önemli bir Federal Meclis seçimi gerçekleştirilecektir. Görevde bulunan bir şansölyenin bir sonraki Federal Meclis seçimlerinde aday olmayacağını açıklaması Almanya siyasetinde bir yeniliktir. İlk kez üç parti şansölye adayı açıklayarak birinci parti gelme hedefini ortaya koymuştur. Böylelikle mevcut Şansölye Angela Merkel'in üyesi olduğu Hristiyan Demokrat Birliği ile Hristiyan Sosyal Birliği'nin (CDU/CSU) yanı sıra Almanya Sosyal Demokrat Partisi SPD ve Yeşiller de şansölye adayını belirlemiştir.

Esasen Almanya'nın en büyük iki kitle partisi kabul edilen Birlik partileri (CDU/CSU) ve SPD'nin şansölye adaylarını açıklaması bir geleneği temsil etmektedir. Ancak ilk kez bu seçimlerde üçüncü bir parti de bir şansölye adayı ile seçimlere girecektir. Son zamanlarda Yeşiller partisi anketlerdeki oy artışından da kaynaklı olarak kendi şansölye adayını belirlemiştir. SPD'nin hem bir önceki 2017 Federal Meclis seçimlerinde hem de son yıllarda bazı eyalet meclis seçimlerinde yaşadığı olumsuz sonuçlar, CDU/CSU'lu veya SPD'li bir şansölye geleneğinin sonuna gelindiği algısına da neden olmuştur. Bu bağlamda hem on altı yıllık şansölyelik süreci akabinde CDU'lu Merkel'in siyasete veda

edecek olması hem de Yeşiller'in ilk kez bir şansölye adayı ile Federal Meclis seçimlerine katılması Almanya'daki siyasi denkleme değişikliği potansiyeli taşımaktadır.

Her ne kadar son aylarda kamuoyunda tüm ilgili partilerin şansölye adaylarının birbirine yakın bir popüleriteye sahip oldukları üzerinde durulsa da son haftalarda bazı değişiklikler yaşanmıştır. Buna göre Yeşiller ve CDU/CSU'nun şansölye adayları anketlerde bir gerileme yaşarken SPD'nin adayının öne çıkması ise dikkat çekmiştir.

Bu analizde 26 Eylül Federal Meclis seçimlerine katılacak olan tüm siyasi partilerin seçim programlarından ziyade seçimlerin Almanya siyaseti açısından genel anlamdaki önemi ele alınmaktadır. Bununla birlikte öne çıkan üç siyasi partinin şansölye adayları ve muhtemel politika tercihleri üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede CDU/CSU'nun Armin Laschet, SPD'nin Olaf Scholz ve son olarak Yeşiller'in Annalena Baerbock olarak belirledikleri şansölye adaylarının son aylardaki söylem ve politika tercihleri karşılaştırılmaktadır. Ayrıca seçimlerin Almanya siyaseti açısından önemine özellikle bazı spesifik hususlar etrafında işaret edilmektedir. Buna göre 2020'nin başından bu yana süren koronavirüs (Covid-19) salgını, Merkel sonrası dönemin anlamı ve seçimlerin Alman dış politikası açısından önemi gibi hususlar üzerinde de durulmaktadır.

PARTİLERİN ŞANSÖLYE ADAYLARI

2021 Federal Meclis seçimlerinde elli dört partinin katılımına onay verilirken yedi partinin geri çekilmesi neticesinde toplamda kırk yedi parti seçimlere katılacaktır.¹ Geçmiş yıllarda sadece

1. "47 Parteien nehmen an der Bundestagswahl am 26. September teil", Federal Meclis, 12 Ağustos 2021, <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2021/kw32-bundeswahlleiter-parteien-854504> (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

CDU/CSU veya SPD'nin seçimleri birinci sırada bitirmesi ve koalisyon hükümetini kurmakla görevlendirilmesi muhtemelken bu yıl ilk kez üçüncü parti olarak Yeşiller de bir şansölye adayı belirlemiştir. İlk olarak SPD Ağustos 2020'de şansölye adayı olarak mevcut Şansölye Yardımcısı ve Federal Maliye Bakanı Olaf Scholz'u, CDU/CSU da Nisan 2021'de CDU Genel Başkanı Armin Laschet'i şansölye adayı olarak belirlemiştir. Yeşiller de 19 Nisan'da Yeşiller Eş Genel Başkanı Annalena Baerbock'u şansölye adayları olarak duyurmuştur.²

CDU/CSU'nun Şansölye Adayı

Adaylık Süreci

Her ne kadar Laschet Şansölye Merkel'in de desteklediği bir aday olarak 2019'un sonlarından itibaren hem partinin yeni genel başkanı hem de CDU/CSU'nun ortak şansölye adayı olarak gündeme gelmişse de süreç beklendiği gibi ilerlememiştir.

Öncelikle koronavirüs salgınının ortaya çıkmasından önce alınan bir karar doğrultusunda Nisan 2020'de CDU'da olağanüstü bir kongrenin gerçekleştirilmesi ve yeni genel başkanın seçilmesi planlanmıştır. Ancak pandemi şartları gerekçe gösterilerek kongre birkaç kez ertelenerek 15-16 Ocak 2021'de çevrim içi bir şekilde yapılabilmektedir. Buradaki oylamalar sonucunda Kuzey Ren-Vestfalya (KRV) Eyaleti Başbakanı Armin Laschet CDU'nun yeni genel başkanı seçilmiştir.³ Kongrenin ardından CDU ve kardeş partisi CSU'nun bundan sonraki süreçte ortak şansölye adayını belirlemesi beklenmiştir. Ancak bu süreç de hiç kolay olmamış, uzun bir süredir CDU'nun yeni Genel Başkanı Armin Laschet ve CSU Genel Başkanı Markus Söder arasında devam eden rekabet belirginleşmiştir. Böylelikle

2. Erbil Başay, "Almanya'da Yeşiller Partisinin Başbakan Adayı Annalena Baerbock Olacak", Anadolu Ajansı, 19 Nisan 2021.

3. M. Erkut Ayvaz, "CDU'nun 33. Olağan Kongresi Sonrası Almanya Siyaseti", SETA Analiz, Sayı: 343, (Şubat 2021).

şansölye adayını belirleme süreci 11-19 Nisan arasında gerçekleşirken kamuoyunda kimin bu mücadeleden başarıyla çıkacağı tartışılmıştır. Neredeyse CDU/CSU partilerini bir krizin eşiğine dahi getiren ve daha muhafazakar kanadın da Söder'i desteklediği varsayılan bir sürecin sonunda Laschet CDU'nun önemli parti organlarındaki desteği sayesinde CDU/CSU'nun şansölye adayı olarak belirlenmiştir.⁴

Laschet'in Politika Tercihleri ve Seçim Sürecinde Öne Çıkanlar

Armin Laschet'in CDU genel başkanı ve KRV eyaleti başbakanı olması ilk başlarda 26 Eylül için en favori isim olmasına katkı sağlamıştır. Laschet, Federal Meclis seçimlerinin ardından tıpkı KRV'deki gibi federal düzeyde de Hür Demokratlar (FDP) ile bir koalisyon kurmayı öncelikli hedef olarak görmektedir.⁵

CDU/CSU'daki genel eğilim ile karşılaştırıldığında Laschet, Merkel yanlısı politikaların devamını simgelemektedir. Ayrıca CDU'nun geleneksel yapısına kıyasla daha liberal bir çizgiyi temsil ettiği de kabul edilmektedir. Örneğin Merkel'in göç politikasına yönelik ılımlı yaklaşan Laschet, partisindeki farklı akımları birleştirme hedefini de dile getirmektedir. Bu doğrultuda başarılı olabildiği ise tartışmalı olmakla birlikte son zamanlarda partideki daha muhafazakar ve hatta sağ meyilli isimlere karşı sergilediği toleranslı tavır sebebiyle de eleştirilere muhatap olmaktadır.⁶ Laschet CDU adaylık sürecinde başta Federal Sağlık Bakanı Jens Spahn gibi daha muhafazakar isimleri de yanında tutmayı başar-

4. "CDU-Bundesvorstand stimmt für Armin Laschet als Kanzlerkandidat", spiegel.de, 20 Nisan 2021; "Hristiyan Birlik Partilerinin Başbakan Adayı Belli Oldu", DW Türkçe, 20 Nisan 2021; M. Erkut Ayvaz, "5 Soru: CDU/CSU'nun 2021 Şansölye Adayı", SETA 5 Soru, 26 Nisan 2021.

5. "Laschet widerspricht Röttgen und umgarnt FDP", faz.net, 13 Ocak 2021.

6. "Armin Laschet lehnt Machtwort zu Maaßen ab", zeit.de, 7 Temmuz 2021.

mıştır. Ayrıca Kongre sonrası CDU'lu muhafazakarların desteklediği ve Merkel muhalifi bir isim olan Friedrich Merz'i de ekibine dahil etmiştir. Ancak bu adımların seçmen nezdinde ne gibi etkisi olacağı ise henüz belirsizdir.

Aynı şekilde Laschet'in Temmuz'da Almanya'nın batısında meydana gelen felakette⁷ yetersiz bir izlenim sergilemesi ve kameralara gülerken yakalanması⁸ kendisine yönelik olumsuz bir algıya neden olmuştur. CDU/CSU'nun Temmuz ve Ağustos'taki anketlerde oy oranlarının ciddi anlamda gerilemesi de şaşırtıcı olmamıştır. Ayrıca Bavyera eyaleti başbakanı ve CSU lideri Söder'in de Laschet'e desteğini açıklamasına rağmen oldukça sınırlı ölçüde bu yönde hareket etmesi gözlerden kaçmamıştır.

Diğer yandan Ağustos itibarıyla CDU/CSU içerisinden de seçim kampanyasının içerikten yoksun yürütüldüğü eleştirileri öne çıkmaya başlamıştır.⁹ Benzer şekilde Laschet'e yönelik partide de eleştirilerin artmasının önüne geçilmeye çalışılarak uyarılar yapılmıştır.¹⁰ Şansölye Merkel'in de CDU/CSU'nun bir seçim mitingine katılarak destekte bulunduğu gözlenmiştir.¹¹

Henüz CDU'da genel başkanlık yarışı sürerken Laschet'in CDU genel başkanı ve hatta şansölye olması durumunda geçerli olacak hedefleri de kamuoyu ile paylaşılmıştır.¹² Ancak tüm bunların 26 Eylül'e giden süreçte pek fazla ön planda yer almadığı, aksine kişilerin, anketlerin ve koalisyon ihtimallerinin tartışıldığı söylenebilir.

7. "Selin Bilançosu Yaklaşık 30 Milyar Euro", *Hürriyet*, 9 Ağustos 2021

8. "Besuch im Hochwassergebiet: Die Wut auf Laschet", *tagesschau.de*, 2 Ağustos 2021.

9. "Führende CDU-Politiker kritisieren Wahlkampf ihrer Partei", *tagesspiegel.de*, 12 Ağustos 2021.

10. Stephan Haselberger ve Hans Monath, "CDU-Politiker warnen vor Kritik am Kandidaten: „Die Demontage von Armin Laschet kann uns den Sieg kosten“", *tagesspiegel.de*, 8 Ağustos 2021.

11. "Merkel will am 21. August im Wahlkampf auftreten", *zeit.de*, 12 Ağustos 2021.

12. "Zehn-Punkte-Plan: Laschet und Spahn wollen CDU neu ausrichten", *faz.net*, 3 Ocak 2021.

SPD'nin Şansölye Adayı

Adaylık Süreci

1998-2005 arasında Federal Hükümette Yeşiller'in büyük ortağı olan SPD, son olarak 2013'ten bu yana CDU/CSU ile birlikte federal düzeyde Merkel liderliğindeki "büyük koalisyon" hükümetlerinde yer almaktadır. Her ne kadar SPD 2017 Federal Meclis seçimlerinde tarihinin en kötü sonucunu elde etmiş ve ardından dönemin parti genel başkanı ve şansölye adayları Martin Schulz görevini bırakmışsa da istikrar sebep gösterilerek bir kez daha Merkel liderliğindeki bir koalisyona ikna edilmiştir. Ancak partinin olumsuz gidişatını sürdürüşünün yanı sıra göreve yeni gelen Genel Başkan Andrea Nahles'in de beklentileri karşılamadığı söylenebilir. Daha sonra Nahles de görevinden ayrılarak tüm parti üyelerinin katılımıyla ilk kez parti liderliği için eş genel başkanlar seçilmiştir. Oldukça uzun bir sürecin neticesinde SPD'de Saskia Esken ve Norbert Walter-Borjans ikilisinden oluşan yeni eş genel başkanlar 2019 sonunda göreve getirilmiştir. Federal Maliye Bakanı ve Şansölye Yardımcısı Olaf Scholz'un da Klara Geywitz ile birlikte SPD eş genel başkanlığına aday olduğunu ancak başarılı olamadığını hatırlatmak gerekmektedir.¹³ Esken ve Walter-Borjans'ın parti üyelerinin oylarıyla göreve gelmesi önemli bir yeniliği teşkil etmekle birlikte bu ikili partinin daha sol kanadını temsil etmektedir. Aralık 2019'da göreve geldiklerinde ikili tarafından federal düzeydeki büyük koalisyon hükümetinin sona erebileceği yönünde değerlendirilmeler dahi yapılmıştır.¹⁴

Ağustos 2020'de ise koronavirüs salgını sürecindeki siyasi performansı ve krizle etkili bir şekilde mücadele ettiği ileri sürülen Şansölye Yardımcısı ve Federal Maliye Bakanı Scholz,

13. "SPD Yeni Eş Genel Başkanlarını Seçti", *DW Türkçe*, 1 Aralık 2019.

14. "SPD will Esken und Walter-Borjans – GroKo in Gefahr", *sueddeutsche.de*, 1 Aralık 2019.

SPD'nin şansölye adayı olarak açıklanmıştır. Böylelikle seçime on üç ay kala ve eş genel başkanların da önerisiyle partinin en önemli iki idari organı tarafından belirlenen Scholz, salgın sürecinde artan popülaritesinin de katkısıyla şansölye adaylığını açıklayan ilk isim olmuştur. Muhalefetin yanı sıra parti içerisinde de temkinli yaklaşımlara şahit olunmuş ve daha sol meyilli olan parti programı ile Scholz arasında kalınması gerektiği uyarılarında bulunulmuştur.¹⁵

Adaylığının duyurulmasının ardından Olaf Scholz Federal Meclis seçimlerine yönelik olası koalisyon ihtimallerine de değinmiş ancak SPD, Yeşiller ve Sol Parti'den oluşan olası bir koalisyonla mesafeli olduğunu dile getirmiştir.¹⁶ Scholz ayrıca SPD'nin 26 Eylül Federal Meclis seçimlerinde yüzde 20'nin üzerinde bir oy almayı hedeflediğini vurgulamıştır.¹⁷ Geçmişle kıyaslandığında yüzde 20'nin bir merkez parti için oldukça düşük olduğu düşünülse de bu süreçteki anketlerde SPD'nin çok daha düşük oylar alacağını tahmin edildiği unutulmamalıdır. Benzer şekilde Scholz da gelecek seçimlerde Federal Hükümetin üç partiden oluşacağını belirtirken partilerin geçmişteki gibi yüzde 40'ın üzerinde oy almasının şimdilik mümkün olmadığını ifade etmiştir.¹⁸

Scholz'un Politika Tercihleri ve Seçim Sürecinde Öne Çıkanlar

Uzun yıllar Hamburg belediye başkanlığı yapan Scholz, Şansölye ve SPD Genel Başkanı Gerhard Schröder döneminde de SPD genel sekreteri görevini yürütmüştür. Son olarak 2018 itibarıyla Merkel'in dördüncü Federal Hükümetinde ise şansölye yardımcılığı ve federal maliye bakanlığı görevine getirilen Scholz son zamanlarda CDU/CSU ve Yeşiller'in şansölye adaylarının da anketlerde gerilemesiyle birlikte en popüler şansölye adayı konumuna yerleşmiştir.¹⁹ Scholz'un şansölye adaylığı seçimlerden on üç ay önce belirlenmiş, Mayıs 2021'deki çevrim içi kongrede resmileştirilmiştir.²⁰ SPD'nin eş genel başkanları ve hatta seçim programı da daha sol bir muhtevaya sahip olmasına rağmen Scholz daha merkezi siyasi tercihleri ve pragmatizmi ile tanınmaktadır. Kendisinin sol/sosyal demokrat çevreler dışındaki seçmenlerin de dikkatini çekeceği ve seçmenin SPD'ye yöneleceği parti tarafından beklenmektedir. Bu sebeple Ağustos'ta başlatılan seçim kampanyasının odağına da özellikle Scholz'un konumlandırıldığı ve bu yönde bir strateji yürütüldüğü gözlenmiştir.²¹

Scholz'un son aylardaki sessiz sedasız yükselişi ve özellikle pandemi dönemindeki performansı kendisinin federal maliye bakanlığı ve şansölye yardımcılığı görevleri ile de ilişkilendirilmektedir. Ayrıca partisinden daha popüler olan Scholz'un –partisinin birinci gelmesi ve koalisyonun kurulabilmesi neticesinde– şansölye olması ihtimali dahi son zamanlarda kabul görmeye başlamıştır. Koalisyon tercihleri yönünde halen Sol Parti'nin de dahil edildiği olası bir SPD-Yeşiller-Sol Parti'li üçlü koalisyonla sıcak bakmadığı tahmin edilen Scholz, SPD-Yeşiller-FDP'den oluşan bir koalisyon ihtimaline yönelik ise açık olduğunu ifade etmektedir.²² Ancak daha sol bir eğilime sahip olan parti liderliğinin Sol Parti'nin de dahil edildiği bir koalisyonla yönelik olası olumlu yaklaşımı ise belirsizliğini korumaktadır.

15. "Kühnert unterstützt Scholz – Steinbrück warnt vor Demontage", faz.net, 11 Ağustos 2020.

16. "Olaf Scholz zeigt sich skeptisch zu möglicher Koalition mit Linken", zeit.de, 13 Ağustos 2020.

17. "„Ich will gewinnen“", zeit.de, 10 Ağustos 2020.

18. "Kanzlerkandidat positiv gestimmt: Scholz sieht SPD im Aufwind", n-tv.de, 26 Temmuz 2021.

19. Sabine Kinkartz, "Olaf Scholz: Deutlich beliebter als die SPD", Deutsche Welle, 10 Ağustos 2021.

20. "Kanzlerkandidatur – Parteitag bestätigt Scholz mit 96,2 Prozent", zdf.de, 9 Mayıs 2021.

21. Kai Clement, "SPD stellt Wahlkampagne vor: Scholz, Scholz und nochmals Scholz", tagesschau.de, 4 Ağustos 2021.

22. "Selbst auf Platz zwei kann man Kanzler werden", zeit.de, 13 Ağustos 2021.

Scholz'un göreve gelmesi durumunda en önemli icraatının asgari ücreti artırmak olacağını ifade etmesinin²³ yanı sıra ucuz hava yolu biletlerini de sonlandıracağı²⁴ yönündeki iklim odaklı hedefleri ise tartışmalara neden olmuştur. Diğer yandan Scholz'a gösterilen teveccühün diğer iki adayın düşük popülaritesinden ve kendisinin bir nevi Merkel'in devamı olarak görülmesinden kaynaklı olması da muhtemeldir. Mevcut Federal Hükümette şansölye yardımcılığı görevine sıklıkla işaret edilmesiyle birlikte Scholz da buradaki siyasi tecrübesini ön planda tutmaktadır. Ancak kendisine yönelik eleştirilerin başında gelen husus ise Federal Meclis seçimlerinin bir şansölye seçimi olmadığı ve kişisel popülaritenin de sınırlılığıdır. Diğer yandan Hamburg belediye başkanlığı döneminde yaşanan Cum-Ex skandalı²⁵ ve yakın dönemde gerçekleşen Wirecard skandalı²⁶ süreçlerinde Scholz'un rolünün de kendisine yönelik algıyı olumsuz etkilediği ileri sürülmektedir.²⁷

Yeşiller'in Şansölye Adayı

Adaylık Süreci

"Birlik 90/Yeşiller" partisi 1998-2005 arasında SPD liderliğindeki koalisyonunda Federal Hükümetin küçük ortağı olarak ilk kez federal düzeyde iktidarda yer alabilmiştir. Sonraki yıllarda daha merkezi bir konuma evrilen Yeşiller özellikle 2011'de Baden-Württemberg eyaletindeki seçimleri kazanarak ilk kez bir eyalet başbakanı çıkarmıştır. Almanya'nın bilhassa son yıllarda iklim değişikliği yönündeki politika adımları

ve bu anlamda oluşan toplumsal hassasiyet Yeşiller'e yönelik birçok eyalette teveccüh artışına neden olmuştur. Son olarak önümüzdeki seçimlerde de önemli bir oy artışı beklentisinden yola çıkılarak Almanya tarihinde ilk kez CDU/CSU ve SPD dışında üçüncü bir parti olarak Yeşiller 19 Nisan 2021'de şansölye adayını kamuoyuyla paylaşmıştır. Böylelikle Yeşiller Eş Genel Başkanı Annalena Baerbock 26 Eylül'deki Federal Meclis seçimlerinde partisinin şansölye adayı olmuştur.²⁸ Baerbock'un adaylığı 12 Haziran'daki Yeşiller parti kongresinde yüzde 98,5'lik bir oranla onaylanmıştır.²⁹

Baerbock'un Politika Tercihleri ve Seçim Sürecinde Öne Çıkanlar

Annalena Baerbock'un ilk adaylığının açıklanmasıyla birlikte anketlerde ve medyada popülaritesinde ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu süreçte partisinin anketlerdeki oy oranı yüzde 25'i aşarak CDU/CSU'yu geride bırakmıştır.³⁰ Baerbock'un henüz kırk yaşında ve siyasi anlamda tecrübe eksikliğinin olduğunu ileri sürenler de olmuştur. Genel olarak Baerbock'un parti tabanından geldiğine ve iklimi koruma alanında uzmanlığıyla öne çıktığına işaret edilirken adaylığının açıklanmasının ardından yaşanan bazı gelişmeler ise anketlerdeki popülaritesinin de gerilemesine neden olmuştur.

Örneğin Baerbock'un kamuoyuna erişimi açık olan öz geçmişinin bazı hatalar içerdiği yönündeki ithamlar kendisini oldukça zor bir durumda bırakmıştır.³¹ Diğer yandan geçmiş yıllarda çıkardığı bir kitapta intihal yaptığı yönündeki

23. "SPD-Kanzlerkandidat Scholz: Mindestlohn-Anhebung 'wichtigstes Gesetz'", tagesschau.de, 12 Ağustos 2021.

24. "Scholz will Flüge teurer machen: Keine Tickets mehr unter 50 Euro", tagesspiegel.de, 12 Mayıs 2021.

25. Peter Burghardt, "Olaf Scholz und Cum-Ex: Finanzbeamtin sagt zum Warburg-Skandal aus", sueddeutsche.de, 6 Ağustos 2021.

26. "Bilanz zum Wirecard-U-Ausschuss: Trifft Scholz eine Mitschuld?", tagesschau.de, 22 Haziran 2021.

27. Martin Greive, "Die fünf Probleme des Olaf Scholz", handelsblatt.com, 4 Ağustos 2021.

28. "Almanya'da Yeşiller Başbakan Adayını Belirledi", DW Türkçe, 19 Nisan 2021.

29. "Grüne machen Baerbock zur Kanzlerkandidatin", tagesschau.de, 12 Haziran 2021.

30. "ARD-DeutschlandTrend: Grüne bleiben vor der Union", tagesschau.de, 13 Mayıs 2021.

31. "Baerbock: Lebenslauf wird nicht mehr geändert", zdf.de, 11 Haziran 2021.

iddiaların³² yanı sıra vergisi ödenmesine rağmen Federal Meclise bildirmeyi unuttuğunu ancak daha sonra bunu bildirdiğini açıkladığı ek ödemeler³³ üzerinden de kamuoyunda tartışmalar yaşanmıştır. Baerbock ise hatalarını kabul etmiştir.³⁴ Her ne kadar bu süreçte CDU/CSU'nun şansölye adayı Laschet'e yönelik de örneğin intihal suçlamaları yapılmışsa da³⁵ Laschet'e yönelik eleştiri dozunun Baerbock'a kıyasla sınırlı kaldığı söylenebilir. Yine Baerbock'un bu süreçte yaptığı bir gaf medya ve siyasette eleştirilmesine neden olmuştur.³⁶ Ayrıca Baerbock'un geçmiş yıllardaki doktora sürecinde –ki siyasete girmesi sebebiyle tezini bitirmemiştir– Yeşiller'e yakınlığıyla bilinen Heinrich-Böll-Vakfı'ndan burs aldığı da kamuoyunda tartışılmıştır.³⁷

Baerbock'un öne çıkan politika tercihlerine bakıldığında ise örneğin dış politikada Rusya'ya yönelik sertlik yanlısı bir tutumu savunduğu gözlenirken özellikle Rusya-Almanya ortak projesi olan Kuzey Akım 2 konusunda CDU/CSU ve SPD'nin³⁸ daha rasyonel tutumuna kıyasla farklı bir pozisyonda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu projenin neredeyse tamamı bitmiş olmasına rağmen Baerbock Almanya'nın projeden çekilmesi gerektiğini savunmuştur.³⁹ Bilindiği üzere Almanya-Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ilişkilerinde Kuzey Akım 2'ye yönelik her iki ülkenin

pozisyonları ayrılmaktadır. Son olarak geçtiğimiz günlerde proje tamamlanmıştır. ABD'nin bu yöndeki yaptırım seçenekleri şimdilik askıya alınsa da gelecekteki akıbeti ise belirsizdir.

Seçim sürecinin başlarında Yeşiller'in adayı Baerbock tarafından gündeme getirilen bir husus şansölyelik sürecinin sınırlandırılmasıdır. On altı yıllık Merkel döneminden yola çıkılarak dile getirilen bir görev süresi sınırlandırılmasının⁴⁰ ise en azından şimdilik Almanya siyasetinde bir karşılığının olmadığı söylenebilir.

Federal Meclis seçimlerine dair Eylül ortasına kadar yaşanan süreçte politika içeriklerinden ziyade kişilerin gündemde öne çıktığı yüzeysel bir kampanya sürecine şahit olunmuştur.

Baerbock'un ve genel anlamda Yeşiller'in olası koalisyon tercihlerine bakıldığında bazı ipuçlarına rastlanmaktadır. Her ne kadar kamuoyu ve medya Baden-Württemberg eyaletindeki Yeşiller-CDU eyalet koalisyon hükümetinden yola çıkarak bu seçeneğin federal düzeyde de hayata geçirilebileceği üzerinde durmuşsa da gelinen aşamada üç partiden oluşan bir koalisyona ihtiyaç olacağı tahminleri ağır basmaktadır. Ancak Baerbock'un koalisyon konusunda dile getirdiği somut söylem ise Yeşiller'in değişimi temsil ettiği ve CDU/CSU-SPD türü bir koalisyon hükümetinin devam edemeyecek olmasıdır. Bu söylem bilhassa iklimi koruma konularıyla irtibatlandırılırken CDU/CSU'nun yönettiği bir hükümetle bu tür yeniliklerin mümkün olmayacağı vurgulanmaktadır. Yeşiller'in anketlerdeki oy oranlarının ikinciliği ve hatta üçüncülüğü dahi ıskalamasının ihtimaller dahilinde görülmeye başlandığı bir dönemde de Baerbock somut bir koalisyon tercihi belirtmemiştir. Baerbock ken-

32. Roland Preuß, "Annalena Baerbock: Plagiatsdebatte geht weiter", sueddeutsche.de, 4 Temmuz 2021.

33. "Baerbock zu Nebeneinkünften: 'Das war ein blödes Versäumnis'", tagesschau.de, 21 Mayıs 2021.

34. "Baerbock räumt in Plagiatsdebatte Fehler ein", n-tv.de, 7 Temmuz 2021.

35. "Nach Plagiatsvorwurf: Laschet gibt Fehler in seinem Buch zu", spiegel.de, 30 Temmuz 2021.

36. "Germany: Greens candidate Baerbock apologizes for using N-word", Deutsche Welle, 25 Temmuz 2021.

37. "Baerbock bittet Stiftung um erneute 'Betrachtung'", TRT Deutsch, 10 Temmuz 2021.

38. "Maas warnt vor 'Konfrontationsgeschrei' gegen Russland", faz.net, 25 Nisan 2021.

39. "Außenpolitische Positionierung – Baerbock fordert härteren Kurs gegen Moskau", zdf.de, 25 Nisan 2021.

40. "Grünenchefin für Parlamentsreform: Baerbock will Kanzleramtszeit begrenzen", spiegel.de, 29 Nisan 2021.

disine yöneltilen “CDU-Yeşiller-FDP” ya da “Yeşiller-SPD-FDP” koalisyonuna yönelik de somut bir yanıt belirtmekten kaçınmış⁴¹ ancak son hafta SPD ile koalisyon yönünde olumlu demeçler vermiştir. Eş Genel Başkan Habeck ise Sol Parti ile olası bir koalisyona yönelik şartlar sıralamıştır.⁴²

26 EYLÜL'ÜN ÖNEMİ VE SEÇİM SÜRECİNDE ÖNE ÇIKAN HUSUSLAR

Önceki bölümlerde de yer yer işaret edildiği üzere Federal Meclis seçimlerine dair Eylül ortasına kadar yaşanan süreçte politika içeriklerinden ziyade kişilerin gündemde öne çıktığı yüzeysel bir kampanya sürecine şahit olunmuştur. 1949'dan bu yana görevdeki bir şansölye ilk kez yeniden aday olmazken seçim sürecinde de ilk kez üç parti şansölye aday çıkarmıştır.

Seçim sürecinde Alman siyasi sisteminin aksine –ancak daha çok Amerikan veya Fransız siyasi sistemlerini kısmen andıran– spesifik adaylara odaklanılması da son yıllarda artan bir trende işaret etmektedir. Buna rağmen Almanya'daki seçmenlerin oy tercihinde halen kişilerin mensup olduğu parti ve hedeflerinin etkili olduğu düşünülmektedir.⁴³

Kampanya sürecinde ise Eylül'e kadar içeriklerin tartışılmasından ziyade⁴⁴ şansölye adaylarının öz geçmişleri, intihal suçlamaları, şansölye adaylarının partilerinden destek alıp almadıkları veya parti içi rekabetler, şansölye adaylarının sel bölgesindeki tavırları ve benzer konular gündem-

de öne çıkmıştır. Özellikle CDU/CSU içerisinde Laschet'e yönelik kısmen sürdürülen kabul-nemeyişin bu süreçte kamuoyuna yansımaları da Birlik partilerine olumsuz yansımıştır. Benzer bir süreç Yeşiller'in adayları ile de yaşanmış, adaylığının ilk açıklandığında yakaladığı yükseliş trendi birkaç hafta içerisinde ciddi anlamda gerilemiştir.

Önceki bölümlerde de altı çizildiği üzere SPD'nin adayları Scholz ise daha tutarlı kabul edilen çizgisini korumuş, esasen daha çok CDU'lu Şansölye Merkel'e benzer bir şekilde sakin ancak genel bir izlenimi sürdürmüştür. Sonuç itibarıyla bu tarzı benimsemesinin neticesinde anketlerde düşüş yaşayan diğer iki aday ve partiye kıyasla daha popüler bir konuma ulaşmıştır. Ayrıca anketlerdeki bu başarısı partisinin oy oranının da yıllar sonra artmasına katkı sağlayarak SPD'nin birinci sıraya yükselmesine neden olmuştur.⁴⁵

Scholz'un kendi lehine çevirdiği en önemli hususların başında şüphesiz koronavirüs salgınıyla mücadelede toplumsal kabul gören rolüdür. Halihazırda CDU/CSU'ya da geçtiğimiz yıl boyunca güçlü bir toplumsal destek sağlayan ve Merkel liderliğiyle de ilişkilendirilen bu faktör son olarak 2018'ten bu yana Federal Hükümette şansölye yardımcısı ve maliye bakanı olarak görev alan Scholz –ve SPD'ye de– en azından güncel anketlerde bir artış sağlamıştır. Burada özellikle altı çizilmesi gereken husus seçmenin genel olarak tecrübeli siyasetçi tercihinden yana olmasının yanı sıra kriz anlarındaki yönetim kabiliyetini yakından takip etmesidir. Diğer adayların hatalarıyla gündeme gelmeleri bu yöndeki olası olumlu imajlarını da etkilemiştir.

İçeriklere odaklanılmadığı bir süreçte Temmuz'da yaşanan sel felaketindeki ciddi eksikliklerin de mevcut koalisyonun büyük ortağı ve federal işlerini yürüten CDU/CSU ve ayrıca

41. “Annalena Baerbock (Grüne) antwortet auf Eure Fragen”, ARD/Bericht aus Berlin, 22 Ağustos 2021, <https://twitter.com/tagesschau/status/1429445055790600195> (Erişim tarihi 15 Eylül 2021).

42. “Robert Habeck stellt Linkspartei Bedingungen für mögliche Koalition”, zeit.de, 8 Mayıs 2021.

43. Yannik Schüller, “Negative Campaigning: Amerikanisiert sich der deutsche Wahlkampf?”, stern.de, 22 Ağustos 2021.

44. “Parteienforscher zum Wahlkampf: Zu wenig Diskussion über Inhalte”, TRT Deutsch, 31 Temmuz 2021.

45. “Almanya'da 15 Yıl Aradan Sonra Bir İlk: SPD Birinci Parti”, DW Türkçe, 24 Ağustos 2021.

şansölye adayı ve selin etkilediği KRV eyaletinde başbakanlık görevini sürdüren Laschet'e olumsuz olarak yansması muhtemeldir. Sonraki süreçte selden etkilenenleri desteklemeyi amaçlayan bir yardım fonunun Federal Kabinede kabul edilmesinin ise Federal Maliye Bakanı Scholz'un lehine bir artı olarak yazıldığı intibası da muhtemeldir.

Seçimlere kadar toplamda üç kez yapılan ve şansölye adayları Laschet, Baerbock ve Scholz'un televizyon (TV) kanalında karşı karşıya geldikleri programın ilki 29 Ağustos, ikincisi 12 Eylül, üçüncü ve sonuncusu da 19 Eylül Pazar günü gerçekleşmiştir.⁴⁶ İlk karşılaşma özel bir TV kanalında yapılırken Laschet ve Baerbock'un daha aktif söylemlerle seçmeni ikna etmeye gayret ettikleri gözlenmiştir. Scholz'un ise daha çok anketlerdeki yükseleşini korumak adına daha sakin ve daha az söylemlerde bulunduğu söylenebilir. Çeşitli konuların ele alınmasına ve pozisyonlarda yenilik olmamasına rağmen ilk programda aşırı sağcılık ve dijitalleşme gibi konulara değinilmemesi sosyal medyada tepki çekmiştir. 12 Eylül Pazar akşamı kamu yayıncılarında gerçekleşen ikinci TV karşılaşmasında da genel anlamda daha somut tartışmalara şahit olunmuştur.⁴⁷ 19 Eylül'de son kez TV'de karşı karşıya gelen şansölye adayları ilk kez dijitalleşme gibi konularda hedeflerini paylaşmıştır. Bir ankete göre programın kazananı ise SPD'li Scholz olmuştur.⁴⁸ Scholz ve Baerbock partilerinin koalisyon kurmasını öncelerken özellikle sosyal konularda benzer hedefleriyle dikkat çekmiştir.

Tüm bu hususlar ve adayların üç kez canlı yayında karşı karşıya gelmeleri dışında seçim sürecinde gündemde az da olsa öne çıkan bazı konu başlıkları mevcuttur. Bunlar vergi konusu,

enerji dönüşümü, iklimin korunması, güvenlik, göç ve dış politika gibi hususlardır. Ayrıca kamuoyunun ilgisini çeken bir diğer husus partilerin seçimlerden sonra hangi partilerle koalisyon kuracakları yönündeki tartışmalardır.

Vergi ve mali politikalara yönelik seçim programlarındaki vaatler incelendiğinde SPD ve Yeşiller'in dar ve orta gelirliilerin durumunu iyileştiren hedeflere sahip oldukları, CDU/CSU ve hatta FDP'nin ise yüksek gelirliileri önceleyen bir vergi politikasını hedefledikleri ileri sürülmektedir.⁴⁹ SPD'nin adayı Scholz özellikle yüksek gelirlerde hedeflenen bir vergi indiriminin "ahlaki olmadığını" vurgulamış, CDU/CSU'nun adayı Laschet ise vergi artırımının "ekonomideki yükselişe zarar verdiğini" belirtmiştir.⁵⁰ SPD tarafından CDU/CSU'nun adayı Laschet'e yöneltilen bir eleştiride ise partisinin seçim programında vergi indirimi vaatleri yer almasına rağmen Laschet'in bunun üstünü örtmeye çalıştığı ileri sürülmüştür.⁵¹

Özellikle Temmuz'da yaşanan sel felaketi sonrasında daha sık ele alınan husus partilerin iklimi koruma planlarının yanı sıra Almanya'daki enerji dönüşümünün sağlanmasına yönelik hedefleridir. Yeşiller'in somut hedeflerine kıyasla yıllarca ihmalkar davranmakla suçlanan CDU/CSU'ya halen somut olmayan hedeflere sahip olduğu eleştirileri yapılmaktadır. Örneğin kömür santrallerinden çıkış hedefleri doğrultusunda Yeşiller 2038 olarak Almanya tarafından hedeflenen takvimin 2030'a çekilmesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Scholz ise öncelikle bu hedeften yana olmadığını ifade etmiştir.⁵² Daha sonraki günlerde Baerbock'un bu

46. Marcel Heberlein, "TV-Debatte ums Kanzleramt: Laschet setzt auf Angriff", tagesschau.de, 30 Ağustos 2021.

47. "Reaktionen auf Triell: Heftigere Diskussion, ähnliches Ergebnis", faz.net, 13 Eylül 2021; "So lief das zweite TV-Triell zwischen Baerbock, Laschet und Scholz", spiegel.de, 13 Eylül 2021.

48. "TV-Triell: Olaf Scholz gewinnt laut Umfrage dritte TV-Debatte", zeit.de, 19 Eylül 2021.

49. Cerstin Gammelin ve Alexander Hagelüken, "Wer profitiert, wer verliert", sueddeutsche.de, 7 Temmuz 2021.

50. "Laschet und Scholz grenzen sich in Steuerpolitik voneinander ab", faz.net, 14 Ağustos 2021.

51. "SPD attackiert Steuerpläne: »Armin Laschet eiert rum – das kann er am besten«, spiegel.de, 12 Temmuz 2021.

52. "Streit über Kohleausstieg: Baerbock attackiert Scholz", spiegel.de, 17 Ağustos 2021.

konudaki kararlılığının altını çizmesi ve 2030'ü koalisyon şartı olarak tanımlaması Scholz'un da bu konuda daha tartışmaya açık olduğu sinyalleri vermesine neden olmuştur.⁵³ CDU/CSU ile özdeşleşen intiba ise bu yönde bir erkene alma politikasının düşük olduğudur.

Geçmiş yıllara kıyasla merkezde yer alan partilerin gerilediği, Yeşiller gibi daha küçük partilerin birincilik hedeflerinin dahi gündeme gelerek şansölye adayının açıklandığı bir süreç yaşanmıştır.

Partilerin güvenlik odaklı politikaları ise özellikle Almanya'nın Afganistan konusundaki öngörülerinin tutmaması sonrası gündeme gelmiştir. Bu süreçte Merkel liderliğindeki Federal Hükümette bilhassa (CDU'lu) Savunma Bakanlığı ve (SPD'li) Dışişleri Bakanlığı ciddi ihmalkarlıkların olduğunu kabul etmiş⁵⁴ ancak istifa çağrıları karşılıksız kalmıştır.⁵⁵ Bu bağlamda iktidar partilerinin güvenlik odaklı öngörüsüzlüklerinin seçim sürecinde de gündeme gelmesi kaçınılmaz olurken söz konusu partilerin güvenlik ve hatta dış politika irtibatlı vaatlerinin inandırıcılığı da sorgulanmıştır. Almanya'nın Afganistan'daki tahliyelerinin geç başlaması da seçim sürecinde muhalefet partilerinin sert eleştirilerine neden olmuştur.⁵⁶ Partilerin buradan yola çıkarak ileriye dönük ne tür somut alternatif projeksiyonlarının olduğu ise yine muğlak tartışmalarla geçiştirilse de Almanya'nın tahliyelerde ABD'ye bağlı olduğu gerçeğine bizzat CDU/CSU tarafından da işaret edilmiştir.⁵⁷

53. "Annalena Baerbock nennt Kohleausstieg bis 2030 'absolute Priorität'", zeit.de, 25 Ağustos 2021.

54. "Afghanistan-Krise: Kramp-Karrenbauer räumt Fehler ein", tageschau.de, 22 Ağustos 2021.

55. "Heiko Maas sieht keinen Grund für Rücktritt", zeit.de, 20 Ağustos 2021.

56. "Außenpolitisches Desaster: Opposition kritisiert Afghanistan-Einsatz", TRT Deutsch, 25 Ağustos 2021.

57. "Kramp-Karrenbauer – 'Sicherheit hängt von den Amerikanern ab'", zdf.de, 25 Ağustos 2021.

Bir diğer husus ise yine Afganistan'daki gelişmelerden kaynaklı olarak gündeme gelen yeni bir göç dalgası endişesidir. Yeşiller'in 50 bin Afganlının Almanya'ya getirilmesi gerektiği yönündeki çağrılarının⁵⁸ kıyasla CDU/CSU'nun "2015'teki hataların tekrarlanmaması gerektiği" yönündeki açıklamaları⁵⁹ tam olarak neyin kastedildiğinin anlaşılabilmesi sebebiyle bazı kesimlerde tepkiye neden olmuştur. Her ne kadar Laschet de 2015'te Merkel liderliğindeki ılımlı mülteci politikasını desteklemişse de mevcut aşamada "2015"i ve böylelikle Merkel'i dahi eleştirdiği algısı oluşmuştur. Bu konunun ilerleyen aylarda Afganistan'daki gidişata göre Almanya'ya –ve genel olarak Avrupa Birliği'ne (AB)– yansımaları muhtemeldir. Bu vesileyle 2018'de CDU/CSU-SPD koalisyonu kurulabilmesine rağmen CDU ve kardeş partisi CSU içerisinde zaman zaman fikir ayrılıkları ve en nihayetinde partide ayrışmaların yaşandığını unutmamak gerekmektedir. Bu konuların başında ise göç meselesine yönelik farklı bakış açıları yatmaktaydı.

Son olarak dış politikada da üç parti ve adayların öne çıkan yaklaşımlarının bu süreçte çok fazla tartışılmadığı söylenebilir. Önceki bölümlerde de değinildiği üzere Almanya'nın ABD ve Rusya ile ilişkileri başta olmak üzere AB'nin geleceğine yönelik politika hedefleri zaman zaman gündeme gelmiştir. Ancak Afganistan'daki gelişmeler Alman kamuoyunda CDU/CSU-SPD hükümetinin son derece eleştirel bir düzlemde ele alınmasına neden olmuştur. Haliyle bu durumun Merkel iktidarının öngörüsüzlüğü olarak değerlendirilmesi gerekirken en nihayetinde CDU/CSU'nun şansölye adayına da olumsuz yansımaları muhtemeldir.

58. "Afghanistan-Debakel – Baerbock: Müssten mehr als 50.000 Menschen nach Deutschland holen", spiegel.de, 22 Ağustos 2021.

59. "Migration nach Taliban-Vormarsch – CDU: '2015 darf sich nicht wiederholen'", zdf.de, 16 Ağustos 2021.

Politika içeriklerinin tartışılmamasına kıyasla sürekli gündemde olan bir diğer husus partilerin seçimlerin ardından hangi parti veya partilerle koalisyon kuracağı öngörüleridir. Yeşiller'in daha az söylemlerde bulunmasına ve somut koalisyon tercihlerinde bulunmamasına kıyasla diğer iki parti zaman zaman açıklamalarda bulunmuştur. Ağustos sonu itibarıyla SPD'nin anketlerdeki yükselişiyle birlikte CDU/CSU'da olası bir SPD-Yeşiller-FDP'den veya özellikle SPD-Yeşiller-Sol Parti'den oluşan koalisyon ihtimallerinin endişesi gözlenmiştir.⁶⁰ CDU/CSU'dan SPD'ye yönelik Sol Parti ile koalisyon kurmayı ihtimal dışı olarak görmeleri çağrılarında bulunulmuştur. CDU'nun politika içeriklerine değinmekten ziyade ve kamuoyunda giderek gerileyen desteğini son çare olarak bu tür bir yöntemle dengelemeye çalıştığı söylenebilir. Ancak SPD'nin adayı bu ithamlara yönelik kaçamak cevaplarla yetinerek kararın seçmen tarafından verileceğine işaret etmiştir. Scholz'a göre yeni hükümetin kurulmasına yönelik somut kriterler NATO'ya açık bir bağlılık, yoğun Transatlantik ilişkiler ve güçlü bir AB gibi hususlardır.⁶¹ Sol Parti'nin bu kriterleri yerine getirmesi ise öngörülmemektedir. Bu süreçte SPD esasen CDU'nun öncelikli koalisyon tercihi olan FDP ile koalisyonla sıcak baktığı sinyallerini vermeye de başlamıştır. CDU/CSU'daki olumsuz gidişattan dolayı FDP Genel Başkanı Christian Lindner ise –ki seçimlerin ardından kendisinin en kilit aktör olma ihtimali mevcuttur– Laschet'i Yeşiller karşısında zayıf kaldıkları yönünde eleştirmiştir.⁶² Lindner'in bu tür söylemlerini seçim sonrasına yönelik şimdiden bir manevra olarak okumak da mümkündür.

60. "Armin Laschet warnt vor Rot-Rot-Grün", zeit.de, 21 Ağustos 2021.

61. "Mögliche Koalition mit den Linken: Ziemak wirft Scholz »Wahlertäuschung« vor", spiegel.de, 23 Ağustos 2021.

62. "»Da die CDU inhaltlich nichts bietet...«: Lindner attackiert Laschet", spiegel.de, 22 Ağustos 2021.

PARTİLERİN TÜRKİYE POLİTİKALARI

Türk-Alman ilişkilerinin köklü geçmişi düşünüldüğünde on altı yıllık Merkel dönemi sonrası göreve gelecek olan yeni Federal Hükümetin de her iki ülke açısından önemi söz konusudur. Almanya'da geçmiş yıllardaki popülist tartışmalara kıyasla mevcut seçim sürecinde özellikle şansölye adaylarının Türkiye odaklı konular üzerinden söylemlere pek başvurmadıkları gözlenmiştir. Laschet'in şansölye seçilmesi durumunda Merkel'e yakın Türkiye politika tercihlerinde bulunacağı yönündeki genel öngörülerin yanı sıra bazı partilerin seçim programlarında ise Türkiye konusu daha kapsamlı olarak ele alınmaktadır.

CDU/CSU seçim programında Türkiye'nin Almanya ve AB için stratejik ve ekonomik açıdan büyük öneme sahip olduğu ve Ankara ile iş birliğinin devam etmesinden yana olunduğu ifade edilmektedir. Ancak "Türkiye ile ilişkilerde bir perspektif değişikliğine gidilmesi gerektiği" ve CDU/CSU ile Türkiye'nin AB üyelik talebinin gerçekleşmeyeceği de belirtilmektedir. Alternatif olarak ise (Merkel döneminde de dile getirilen) yakın bir partnerliğe işaret edilmektedir.⁶³

Diğer partilere kıyasla SPD seçim programında Türkiye'ye kısa bir şekilde değinilmektedir. Türk hükümetinin iç ve dış politikası eleştirel olarak ele alınırken AB-Türkiye diyalogunun derinleşmesinin de gerekli olduğuna işaret edilmektedir.⁶⁴

İlk kez bir şansölye adayını açıklayan Yeşiller ise seçim programında Türkiye konusuna kapsamlı ve eleştirel bağlamda yer ayırırken⁶⁵

63. CDU/CSU'nun 2021 Federal Meclis Seçim Programı, s. 21, www.ein-guter-plan-fuer-deutschland.de, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

64. SPD'nin 2021 Federal Meclis Seçim Programı, s. 60, www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Programm/SPD-Zukunftsprogramm.pdf, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

65. Birlik90/Yeşiller'in 2021 Federal Meclis Seçim Programı, s. 230-231, cms.gruene.de/uploads/documents/Wahlprogramm-DIE-GRUENE-Bundestagswahl-2021_barrierefrei.pdf, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

FDP'nin seçim programında da Türkiye'nin AB üyeliğinin mümkün olmadığı ve yeni bir ilişkinin oluşturulması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁶ Seçim barajını geçip geçmemesi tartışılan Sol Parti Türkiye'ye olumsuz bağlamda değinirken⁶⁷ aşırı sağcı ve popülist Almanya için Alternatif (AfD) partisi de seçim programında Ankara ile ilişkilerin yeniden şekillendirilmesi gerektiğini belirtmekte ve Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkmaktadır.⁶⁸

SONUÇ

2021 Federal Meclis seçimleri Almanya'da ilk kez üç şansıye adayının mücadele ettiği ve görevdeki bir şansıyenin aday olmadığı bir seçimdir. On altı yıllık Merkel döneminin Alman siyasetinde bıraktığı etki açısından da önemli bir seçim olmasına rağmen beklentilerin aksine partilerin politika tercihleri kamuoyunda tam anlamıyla tartışılmamıştır. Aksine seçim sürecinde özellikle adayların hatalı açıklama ve eylemleri üzerinde durulduğu söylenebilir. Her ne kadar Eylül itibarıyla siyasi içerikler bir nebze daha fazla öne çıksa da partilerin ve seçim programlarının genel olarak daha arka planda kaldığı yüzeysel bir süreç yaşanmıştır. Dolayısıyla seçim sürecinde şansıye adaylarına ilişkin politika içeriklerinden ziyade adaylarla ilgili kişisel içerikler, anketlerdeki değişimler ve seçim sonrası koalisyon ihtimalleri gündemde yer bulmuştur.

Seçim sürecinin öncesinde ise başta CDU/CSU ve SPD gibi merkezde konumlanan partilerin gündeminde geçmiş yıllarda karşı karşıya

gelinen çeşitli kriz ve sorunlara yönelik politika tercihleri yer almıştır. Bu bağlamda Alman seçmeninin kriz anlarında daha geleneksel partilere yönelmesi bilhassa CDU/CSU'ya ilk başlarda olumlu yansımış ancak bu durum daha sonraki süreçte CDU/CSU'nun şansıye adayı Laschet'in seçim sürecindeki siyasi performansı sebebiyle gerilemiştir. Bu süreçte kısmen de olsa koronavirüs salgını, sel felaketi, iklimin korunması, vergi ve mali politikaları ve son olarak Afganistan olmak üzere dış politika alanlarındaki bazı konular kamuoyunda ele alınmıştır. Burada özellikle Afganistan konusunda iktidar partileri ve ilgili CDU'lu Savunma ve SPD'li Dışişleri bakanlıkları eleştirilerin odağında yer almışlardır.

2017'deki seçimlerden bu yana anketlerde gerileme yaşayan SPD'nin ilginç bir şekilde son iki ayda ciddi bir artış yaşadığı ve birinciliğe dahi yükseldiği söylenebilir. Bunun sebebi ise özellikle CDU/CSU ve Yeşiller'in şansıye adaylarının olumsuz performansları ile ilgilidir. Seçimlerden önceki son haftaya girerken düşüş grafiğini bir nebze durdurabilen CDU/CSU buna rağmen anketlerde sadece birkaç puan artış sağlayabilmiştir. CDU/CSU'daki parçalı ve içerik eksikliği yönündeki görüntü ile şansıye adayı Laschet'in istenilen performansı gösterememesi en önemli etkenler olarak görülebilir. Nitekim güncel bir ankette SPD'nin oylarının yüzde 26 ile CDU/CSU'nun dört puan (yüzde 22) önünde olduğu ileri sürülmüştür.⁶⁹ Böylelikle yaklaşık dört haftalık bir süredir CDU/CSU halen SPD'nin gerisinde kalmayı sürdürmüştür. Yeşiller'in yüzde 15, FDP'nin ve AfD'nin yüzde 11 oy oranına ulaştığına, Sol Parti'nin ise yüzde 6 ile kritik bir seviyede olduğuna işaret edilmiştir.

Federal Meclis seçimlerine ilk defa üç adayın katılması önemli bir değişikliği teşkil etmiş ve bu

66. FDP'nin 2021 Federal Meclis Seçim Programı, s. 49, www.fdp.de/sites/default/files/2021-08/FDP_BT_W2021_Wahlprogramm_1.pdf, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

67. Sol Parti'nin 2021 Federal Meclis Seçim Programı, www.die-linke.de/fileadmin/download/wahlen2021/Wahlprogramm/DIE_LINKE_Wahlprogramm_zur_Bundestagswahl_2021.pdf, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

68. AfD'nin 2021 Federal Meclis Seçim Programı, s. 68, www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2021/06/20210611_AfD_Programm_2021.pdf, (Erişim tarihi: 21 Eylül 2021).

69. Ellen Ehni, "ARD-DeutschlandTrend: SPD vier Prozentpunkte vor der Union", tagesschau.de, 16 Eylül 2021.

sürecin başlangıcında Yeşiller'in adayı Baerbock ciddi bir toplumsal destek yakalamıştır. Ancak politika içerikleriyle desteklenemeyen bu geçici yükselişin ardından ilk başta CDU/CSU'nun adayı Laschet ve son olarak da SPD'nin adayı Scholz anketlerde en popüler şansölye adayı konumuna yükselmiştir. Haliyle seçim sonuçlarının anketlerden yola çıkarak öngörülmesinin de zorlaşmasıyla özellikle seçimlere kalan son günlerde oldukça değişken bir sürecin yaşandığı söylenebilir. Bu durum seçim sonrası koalisyon ihtimalleri ve iş birliği alanlarını da çeşitlendirebilecektir. Bu sebeple ilk kez federal düzlemde iki partiden ziyade üç partiden oluşan bir koalisyonun kurulması muhtemeldir. Partilerin eskiye kıyasla yüzde 30 bandını dahi geçememe ihtimalinin yanı sıra öne çıkan üç partinin de birbirine yakın oylar alması Almanya siyaseti için önemli değişim işaretleri barındırmaktadır. Bu bağlamda FDP'nin seçimlerin ardından en kilit parti olma ihtimali üzerinde de durulurken "SPD-Yeşiller-FDP" veya "CDU-Yeşiller-FDP" koalisyon olasılıklarına işaret edilmektedir. Diğer yandan "SPD-Yeşiller-Sol Parti" koalisyonunun ise sol çevrelerde arzulandığı ve kamuoyunda giderek artan bir ilgiye de muhatap olduğu gözlenmiştir. Ancak en nihayetinde Sol Parti'nin yüzde beş seçim barajını geçip geçmeyeceği bir yana özellikle NATO'ya bağlılık veya Transatlantik ilişkilere yönelik farklılaşan tutumundan dolayı bu tarz bir koalisyon opsiyonunun gerçekleşmesinin pek mümkün olmadığı öngörülmektedir. Pek öne çıkmasa da CDU/CSU-SPD-FDP'den oluşan bir koalisyon olasılığında değişenler mevcuttur.

CDU/CSU'nun anketlerden yola çıkarak yaşayabileceği olası bir seçim başarısızlığı neticesinde CDU'nun mevcut Genel Başkanı Laschet'in siyasi geleceği açısından da değişiklikler muhtemeldir. Ancak 26 Eylül sonrası koalisyon görüşmelerinin ne yönde şekillenebileceğini somut olarak tahmin etmek şimdiden pek mümkün görünmemektedir.

Geçmiş yıllara kıyasla merkezde yer alan partilerin gerilediği, Yeşiller gibi daha küçük partilerin birincilik hedeflerinin dahi gündeme gelerek şansölye adayının açıklandığı bir süreç yaşanmıştır. Aşırı sağcı ve popülist AfD'nin her ne kadar gündem belirleyici olmaktan uzaklaşmışsa da yüzde 10-12 oy alarak Alman siyasetinde şimdilik kalıcı olması tahmin edilebilir.

2021 Federal Meclis seçimleri ve sonrasında kurulacak olan yeni Federal Hükümet Alman siyasetinde yeni bir dönemi başlatacaktır. Merkel sonrası AB'nin konumu, ABD, Rusya ve Çin ile ilişkilerin hangi seyirde şekilleneceği önem arz ederken bu bağlamda özellikle yeni koalisyon hükümetinin AB açısından da öneminin altı çizilmelidir. Fransa ile birlikte AB'nin en önemli iki ülkesi konumunda bulunan Almanya güçlü ekonomisi sebebiyle diğer AB ülkeleri için de önem arz etmektedir. Türkiye açısından ise yeni sürecin ne yönde şekilleneceği şimdiden tam anlamıyla öngörülemeyen koalisyon ihtimalleri açısından somut olarak tahmin edilememektedir. Buna rağmen (temas edildiği üzere) geleneksel olarak merkezde konumlanan partilerin olası seçim başarılarına göre mevcut ilişkilerin sürdürülmesinden yana işaretler mevcuttur.

2021 ALMANYA FEDERAL MECLİS SEÇİMLERİ VE ŞANSÖLYE ADAYLARI

M. ERKUT AYVAZ

SETA | ANALİZ

Bu analizde 26 Eylül 2021 Almanya Federal Meclis seçimlerinde öne çıkan üç siyasi partinin şansölye (başbakan) adayları ve muhtemel politika tercihleri ele alınmaktadır. Bu çerçevede CDU/CSU'nun Armin Laschet, SPD'nin Olaf Scholz ve son olarak Yeşiller'in Annalena Baerbock olarak belirledikleri şansölye adaylarının son aylardaki söylem ve politika tercihleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca seçimlerin Almanya siyaseti açısından önemi özellikle bazı spesifik hususlar etrafında analiz edilmektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL